

Przegląd tygodniowy Ambasady RP w Dar es Salaam (21-27 kwietnia 2021 r.)

Tanzania. Prezydent Hassan ogłosiła plan stymulacyjny dla gospodarki. Kluczowa rola inwestorów zagranicznych. 22 kwietnia podczas swojego inauguracyjnego przemówienia w Zgromadzeniu Narodowym (Bunge) prezydent Samia Suluhu Hassan przedstawiła założenia programu, który ma przyspieszyć rozwój tanzańskiej gospodarki na najbliższe 5 lat. **Niemal jedna trzecia przemówienia poświęcona była krokom na rzecz odzyskania zaufania inwestorów, przede wszystkim zagranicznych.** Mają one objąć m. in. pakiet zachęt dla inwestorów strategicznych, zmianę podejścia w zakresie ich opodatkowania i ograniczenie biurokracji w obszarze działalności i zatrudniania pracowników przez zagraniczne firmy. **Prez. Hassan zasygnalizowała też szereg planowanych zmian w ministerstwie spraw zagranicznych i służbie dyplomatycznej Tanzanii, której „kompetencje i etyka pracy muszą się wreszcie poprawić, aby stała się skuteczną dyplomacją gospodarczą”.**

Komentarz: O ile przedstawione przez prez. Hassan założenia planu obejmują wszystkie obszary gospodarki, wliczając kontynuację wielkich projektów infrastrukturalnych, rozwój górnictwa, rolnictwa, rybołówstwa czy turystyki, punktem skupienia była dla niej rola inwestorów zagranicznych we wszystkich tych obszarach. Prezydent podkreśliła przy tym nie tylko konieczne zmiany w polityce wewnętrznej - przegląd regulacji prawnych oraz podejścia administracji do przedsiębiorców z zagranicy - ale także w obszarze dyplomacji ekonomicznej. Dokonana dwa tygodnie temu nominacja na stanowisko nowej Minister SZ Liberaty Mulamula jest prawdopodobnie pierwszym krokiem szerszych zmian personalnych w tym resorcie i na placówkach zagranicznych. Prez. Hassan zasygnalizowała też rozbudowę sieci ambasad i konsulatów generalnych w krajach będących istotnymi partnerami gospodarczymi Tanzanii.

Tanzania. Uruchomiono pierwszą nowoczesną rafinerię złota. 480 kg złotego kruszcu dziennie będzie w stanie przetwarzać uruchomiona 22 kwietnia rafineria *Mwanza Precious Metals Refinery (MPMR)* w dystrykcie Mwanza położonym w tzw. *Greenstone Belt* w północno-zachodniej Tanzanii. Inwestycja pochodzącej z ZEA firmy Rosella General Trading LLC. oraz singapurskiej ACME Consultant Engineers PTE Ltd i z udziałem tanzańskiej Państwowej Korporacji Górniczej (*State Mining Corporation, STAMICO*) kosztowała 58 mln USD i pozwoli na rafinację kruszcu w 99.9%.

Komentarz: konieczność rafinacji złota w Tanzanii i zakaz wywozu surowego kruszcu wynika z wprowadzonej przez administrację poprzedniego prezydenta, Johna Magufuli, w 2017 roku ustawy o bogactwach naturalnych i zasobach. Obok MPMR w stadium zaawansowanym jest też budowa dwóch innych rafinerii - w dystrykcie Geita i w stołecznej Dodomie. Ich planowane na ten rok ukończenie pozwoli Tanzanii na stopniowe uniezależnienie jej najważniejszego obecnie produktu eksportowego - złota - od przetwórstwa za granicą, przede wszystkim w RPA i państwach azjatyckich. Zapewnienie Tanzanii i jej mieszkańcom możliwości przetwórstwa metali i minerałów jest powszechnie postrzegane jako jedno z najważniejszych osiągnięć prezydenta J. Magufuli i element jego dziedzictwa. W efekcie, kwestie przetwórstwa powinny być brane pod uwagę przez każdego nowego inwestora zagranicznego w obszarze górnictwa.

Rwanda. Wydany przez rząd Rwandy raport na temat ludobójstwa z 1994 r. wskazuje na istotną rolę Francji. Zamówiony przez rząd Rwandy i przygotowany przez amerykańską firmę prawniczą *Levy Firestone Muse* raport „*A Foreseeable Genocide: the role of the French Government in Connection with the Genocide Against the Tutsi in Rwanda*” (tzw. *Muse report*) został opublikowany w ubiegłym tygodniu. Jak podkreślił minister spraw zagranicznych Vincent Biruta, **raport udowadnia, iż „Francja nie była ślepa ani nieświadoma zarówno przygotowań do ludobójstwa, jak i jego faktycznego przebiegu”, a więc miała możliwość reakcji na wydarzenia na każdym ich etapie.** Raport

wskazuje też, że na beczynność Francji wpłynęły jej interesy polityczne i gospodarcze we współpracy z ówczesnym reżimem w Kigali. Jednocześnie, w wywiadzie z francuskim dziennikiem *Le Monde* Minister Biruta poinformował, że władze Rwandy nie podejmą działań prawnych przeciw Francji, a dążą jedynie do uzgodnienia z jej rządem wniosków z analizy historycznej wydarzeń, które doprowadziły do ludobójstwa.

Region/EAC. Nowy SG EAC objął stanowisko. Stworzenie sprzyjającego otoczenia biznesowego znajdzie się na szczycie listy priorytetów nowego sekretarza generalnego Wspólnoty Wschodnioafrykańskiej (East African Community, EAC) Kenijczyka Petera Mathuki. Mathuki został wybrany na to stanowisko w lutym 2021, a w ubiegłym tygodniu je oficjalnie objął. Zapowiedział, że zamierza dołożyć wszelkich starań, aby poprawić stosunki robocze między decydentami a środowiskiem biznesowym poprzez inicjatywy dialogu sektora publicznego i prywatnego. Do największych wyzwań swojej kadencji zaliczył wyeliminowanie barier pozataryfowych, przyjęcie przyjaznych dla biznesu reżimów prawnych i przyspieszenie wdrażania Wspólnej Taryfy Zewnętrznej (CET). Podczas ostatniego szczytu EAC głowy państw poleciły Sekretariatowi przyspieszenie przyjęcia DRK do EAC. P. Mathuki zastąpił na stanowisku Burundyjczyka Liberata Mfumukeko i objął pięcioletnią, nieodnawialną kadencję od 25 kwietnia br. Mathuki był wcześniej dyrektorem generalnym *East African Business Council* - ważnej organizacji współpracującej z EAC oraz z UE w regionie. Mfumukeko przenosi się do Banku Światowego jako przedstawiciel pożyczkobiorców IDA i współprzewodniczący grupy Africa1, która obejmuje 22 kraje, w tym kraje partnerskie EAC.

Komentarz: Wspólnota Wschodnioafrykańska (EAC) jest często uznawana za przykład udanego procesu regionalnej integracji gospodarczej krajów rozwijających się. Faktem jest jednak, że w ostatnich latach organizacja napotyka na szereg problemów: finansowych (znaczne opóźnienia w opłacaniu składek przez niektóre państwa partnerskie, co doprowadziło do opóźnienia w wypłaceniu pensji pracownikom EAC i Wschodnioafrykańskiego Zgromadzenia Ustawodawczego - EALA), podatkowych (problemy z harmonizacją przepisów i opłat), gospodarczych (miniwojny handlowe między niektórymi państwami partnerskimi np. Kenią i Tanzanią), epidemicznych z kontekstem politycznym (brak porozumienia z Tanzanią w odniesieniu do podejścia do COVID-19) i stricte politycznych (brak sukcesu w facylitacji dialogu wewnątrzburundyjskiego po kryzysie w 2015 r). Oprócz składek państw partnerskich, organizacja otrzymuje również znaczne wsparcie od donatorów międzynarodowych. Jednakże planowane rozszerzenie o DRK ma szansę stworzyć z EAC jeszcze ważniejszego gracza na arenie afrykańskiej oraz - co ważne - potencjalnie powiększa rynek wschodnioafrykański o ok. 87 mln osób. Objęcie stanowiska SG przez Petera Mathuki, osobę z dużym doświadczeniem z sektora prywatnego i rozumiejącą jego bolączki, zostało dobrze przyjęte przez środowiska biznesowe w krajach członkowskich EAC.

Przegląd tygodniowy Ambasady RP w Dar es Salaam (28 kwietnia - 4 maja 2021 r.)

Tanzania. Budżet sektora górniczego na 2021/22 - punkt skupienia na wsparciu drobnych górników i budowie przetwórstwa metali i minerałów. 29 kwietnia Minister Górnictwa Dotto Biteko zaprezentował założenia budżetu jego resortu na nadchodzący rok 2021/22 (lipiec-czerwiec). Wg nich przychody z sektora - ok. 300 mln USD - mają po raz pierwszy dziesięciokrotnie przekroczyć nakłady zaplanowane na kwotę prawie 29 mln USD. Min. Biteko podkreślił, że zyski zostaną wypracowane przez duże firmy operujące w obszarze wydobywania złota, niklu oraz, po raz pierwszy, grafitu, ale również przez drobnych tanzańskich górników (*artisanal miners, AM*), jako że Min. Górnictwa i tanzańska

Korporacja Wydobycia Minerałów (State Mining Corporation, STAMICO) planują przyspieszenie wydawania tzw. licencji pierwotnych dla AM. Minister podkreślił też wysiłki na rzecz doprowadzenia do zapewnienia jak największej części procesu przetwórczego w Tanzanii i zmniejszenie ilości metali i minerałów wywożonych za granicę w stanie surowym. Przypomniął, że zgodnie ze strategią rozwoju sektora, górnictwo i przetwórstwo surowców kopalnych ma w 2025 roku zapewnić 10% wpływów budżetowych, przy obecnych 6,4%.

Komentarz: górnictwo, obok turystyki, stanowi dla rządu prezydent Samii Suluhu Hassan największą nadzieję na bycie lokomotywą rozwoju gospodarczego Tanzanii. Wspólną cechą obu obszarów jest fakt, że odnoszą się do już istniejących, łatwych do pozyskania zasobów naturalnych, będących głównym obszarem zainteresowania inwestorów zagranicznych. W efekcie, wypracowanie tu dochodów jest istotnie łatwiejsze niż np. w rolnictwie, gospodarce morskiej, czy przemyśle, czyli tam, gdzie słaba organizacja i zarządzanie zarówno po stronie farm i spółdzielni, jak i administracji tanzańskiej sprawiają, że innowacje i systemy budowania wartości dodanej są wprowadzane bardzo powoli.

Jednocześnie, założenia budżetu sektora górnictwa na najbliższy rok budżetowy jasno wyznaczają kierunek działań w tym obszarze. Należy spodziewać się liberalizacji sektora, przyspieszenia negocjacji z kluczowymi inwestorami zagranicznymi przy jednoczesnym oczekiwaniu od nich maksymalnej współpracy i wsparcia dla artisanal miners (co zapewni dużą ilość miejsc niewykwalifikowanej pracy) oraz budowy łańcucha produkcji i przetwórstwa, preferencyjnie z wliczeniem rafinerii i hut zapewniających produkt gotowy do sprzedania zagranicznym firmom w obszarze infrastruktury, energetyki, maszyn czy elektroniki.

Tanzania. Prezydent Hassan wznawia negocjacje w ramach projektu wydobycia gazu i jego skraplania. 29 kwietnia prezydent Samia Suluhu Hassan ogłosiła swoją decyzję o wznowieniu negocjacji porozumienia *Host Government Agreement* (HGA) z firmami Shell i Equinor w obszarze wydobycia gazu i budowy terminalu jego skraplania w regionie Lindi, w południowej części wybrzeża Tanzanii. Tego samego dnia gotowość do dalszych rozmów o tej wartej 30 mld USD inwestycji publicznie potwierdziły obie firmy. Po stronie tanzańskiej rozmowy mają być prowadzone przez zespół ekspertów z Biura Premiera oraz Ministerstwa Energii z udziałem dyrektora zarządzającego Tanzańską Korporacją Rozwoju Sektora Naftowego (*Tanzania Petroleum Development Corporation*, TPDC), Jamesa Mataragio.

Komentarz: Negocjacje HGA załamały się w 2018 roku, kiedy prezydent John Magufuli zerwał rozmowy z uwagi na, jak to określił, „niedostatecznie korzystne warunki dla Tanzanii i jej zwykłych mieszkańców”. Miało to miejsce w szerszym kontekście kampanii walki o „większą suwerenność” Tanzanii w obszarze wydobycia surowców naturalnych i ograniczenia „postkolonialnej polityki korporacji międzynarodowych” (w tym samym czasie władze Tanzanii renegowowały kontrakty z Acacia Mining/Barrick Gold i AngloGoldAshanti w obszarze wydobycia złota i zablokowały chiński projekt budowy portu w Bagamoyo w środkowej części wybrzeża kraju). Śmierć prez. J. Magufuli i objęcie władzy przez Samię Hassan prawdopodobnie oznaczają zwrot kursu w odniesieniu do tego projektu, który może przynieść rządowi Tanzanii stosunkowo szybkie zyski. Wg informacji ze źródeł nieoficjalnych za dodatkową szansę uznaje się destabilizację prowincji Cabo Delgado w Mozambiku i związane z nią zablokowanie inwestycji firm międzynarodowych w wydobycie i przetwórstwo gazu. Efektem może być stosunkowo łatwe przerzucenie części infrastruktury oraz mających doświadczenie w regionie kadr do pobliskiego Lindi.

Tanzania. Władze zaprzeczają amerykańskim prognozom o spadku produkcji pszenicy w tym roku. 28 kwietnia w trakcie przedstawiania założeń tegorocznego planu w obszarze produkcji rolnej Minister Rolnictwa Adolf Mkenda uznał za niezgodne z prawdą wnioski najnowszego raportu amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (*US Agriculture*

Department, USDA) przewidujące spadek produkcji pszenicy w Tanzanii w tym roku o 22% w stosunku do roku ubiegłego. Oceniał, że raport oparty jest na błędnych założeniach. W jego opinii, sektor poradził sobie bardzo dobrze zarówno z inwazją szarańczy, która została powstrzymana na pograniczu z Kenią, jak i z nieregularnymi opadami. **Uznał także, że straty po zbiorach (post-harvest losses) będą mniejsze, niż zakłada to raport USDA, choć ocenił ten element za mający największy wpływ na ceny pszenicy w Tanzanii.** Potwierdził również, że rząd zobowiązał firmy handlujące i przetwarzające zboże do zakupu przynajmniej 60% pszenicy na rynku lokalnym.

Komentarz: Import pszenicy w Tanzanii w ciągu ostatnich 8 lat wzrósł niemal trzykrotnie i jest wart obecnie ponad 450 mln USD rocznie. Wynika to ze stopniowego wzrostu poziomu życia Tanzańczyków i zmian ich nawyków żywieniowych - chapati i chleb są coraz istotniejszym elementem diety. Pszenica stanowi już czwarte najbardziej popularne zboże po kukurydzy, kassawie i ryżu. Deklarowany przez Min. Mkendę wzrost produkcji pszenicy w br. jest jednak mało realny, jako że już od marca obserwujemy rosnące ceny tego produktu na rynku. Wysoce prawdopodobne jest więc pokrycie zapotrzebowania importem przy konkurencyjnej cenie pszenicy zagranicznej. Oznacza to oczywiście zmniejszenie rezerw walut wymiennalnych, które wcześniej dotknęło załamanie ruchu turystycznego spowodowane pandemią COVID-19. Najprostszym rozwiązaniem byłoby ograniczenie strat po zbiorach poprzez budowę nowoczesnej infrastruktury skupu, przechowywania i przetwórstwa pszenicy, analogicznej do tej, którą budują polskie firmy dla ziarna kukurydzy. Daje nam to szansę na dalszy dialog ze stroną tanzańską w tym obszarze.

Rwanda. Budowa centrum mechanizacji rolnictwa napotyka trudności ze względu na brak środków. Realizowana przez firmę *Technofab Engineering Limited* i warta ponad 12 mln USD inwestycja w budowę ośrodka innowacji w zakresie mechanizacji rolnictwa w Kigali została spowolniona ze względu na brak środków finansowych i planowany pierwotnie termin jej otwarcia - czerwiec 2022 roku - stoi pod znakiem zapytania. Celem centrum ma być projektowanie, a następnie wdrażanie technologii z obszaru mechanizacji rolnictwa przy uwzględnieniu specyficznych potrzeb Rwandy, w tym górzystego terenu i niewielkich rozmiarów pól. Sprawia to, jak ocenił zarządzający projektem inż. Minc Aimé Mutabazi, że w warunkach rwandyjskich nie sprawdzi się większość tradycyjnych maszyn rolniczych wliczając duże traktory, za to znakomicie nadawać się do nich będą np. prowadzone ręcznie glebogryzarki. Na chwilę obecną maszyny wykorzystywane są, wg danych Ministerstwa Rolnictwa Rwandy, do wytwarzania tylko jednej czwartej produktów rolnych w tym kraju.

Komentarz: Modernizacja sektora rolnego w Rwandzie postępuje powoli ze względu na permanentny brak środków na innowacje i inwestycje. Jednocześnie rosnąca liczba podmiotów prywatnych angażuje się we współpracę z firmami zagranicznymi, które mogłyby zapewnić choćby ww. dostosowane do warunków Rwandy (niewielkie, strome pola) lekkie glebogryzarki. W wsparcie rozwoju sektora rolnictwa, oprócz dużych instytucji międzynarodowych zaangażowany jest m. in. Izrael, którego placówka dyplomatyczna w Kigali została uruchomiona w 2019 roku. Władze Rwandy sygnalizują zainteresowanie współpracą w sektorze rolnictwa z innymi partnerami zagranicznymi przy założeniu, że proponowane technologie dostosowane byłyby do specyficznych warunków tego kraju.

Burundi. Minister SZ Burundi z pierwszą od 5 lat wizytą w Europie. Burundyjski minister spraw zagranicznych i współpracy międzynarodowej Albert Shingiro udał się w oficjalną podróż po kilku europejskich stolicach. Wizyta wpisuje się w normalizację stosunków między UE i jej państwami członkowskimi a Burundi. Min. Shingiro odwiedził Belgię (wizyta również w siedzibach UE i w Organizacji Państw AKP), Francję i Szwajcarię (wizyta również w Biurze NZ). To pierwsza wizyta władz Burundi w Europie od 5 lat. Za pośrednictwem swojego konta na Twitterze Claude Bochu, ambasador UE w Burundi, z zadowoleniem przyjął fakt, że „rząd Burundi przyjął zaproszenia”.

Malawi. Przełomowy wyrok w sprawie zaprzestania wykonywania kary śmierci. Sąd Najwyższy w Malawi zakazał wykonywania kary śmierci, orzekając, że „kara śmierci, jako łamiąca podstawowe prawo każdego człowieka do życia, jest niedopuszczalna” i niezgodna z konstytucją tego kraju. Przełomowe orzeczenie zapadło po apelacji skazanego na karę śmierci za morderstwo. W swoim wyroku sąd podkreślił świętość życia, oceniając, że bez prawa do życia inne prawa nie istnieją. Sąd najwyższy w Malawi zauważył także w orzeczeniu, że kara śmierci „jest sprzeczna z międzynarodowymi standardami praw człowieka”. Pod koniec 2020 r. w Malawi na karę śmierci skazanych było 27 osób. Sąd orzekł, że ich wyroki muszą być zmienione. **Przypomniat też , że nikt nie został stracony w Malawi od 1975 roku.** Pierwszy demokratycznie wybrany prezydent kraju, Bakili Muluzi, sprzeciwił się karze śmierci, kiedy obejmował urząd w 1994 roku, a kolejni prezydenci od tego czasu odmawiali podpisania jakichkolwiek wyroków śmierci. Jednak według *Amnesty International* ostatnio w Malawi wykonano egzekucję w 1992 r., kiedy to powieszono 12 osób.

Komentarz: Tą decyzją Malawi dołączyło do dużej i wciąż rosnącej grupy krajów w Afryce i na świecie znoszących karę śmierci prawnie lub de facto. W całej Afryce Subsaharyjskiej odnotowane egzekucje spadły w zeszłym roku o 36%, z 25 w 2019 r. do 16 w 2020 r., co jest zgodne z silnym światowym trendem przeciwko karze śmierci. Liczba egzekucji na świecie w 2020 roku była najniższą odnotowaną przez Amnesty International w ostatniej dekadzie. UE z zadowoleniem przyjęła wyrok zakazujący kary śmierci w Malawi. Oświadczenie w tej sprawie wydał rzecznik prasowy ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa ESDZ. Opinia publiczna w Malawi jest podzielona w tej kwestii. Część komentatorów bardzo pozytywnie przyjęła wyrok. Obawy zgłosiły niektóre organizacje zajmujące się m.in. prawami albinosów, sugerując, że rezygnacja z kary śmierci spowoduje, że zwiększy się liczba ataków na osoby z albinizmem.